

Søndag d. 22. august 2021 i Silkeborg Baptistkirke

Prædiken af Søren P. Grarup

Indgangslæsning: Mattæusevangeliet kap. 5 v. 45.

Gammeltestamentlig læsning: Salme 115 v. 1-9.

Prædikentekst: Markusevangeliet kap. 7 v. 31-37.

Når vi læser evangelieteksterne i dag, så er det for at finde en forkyndelse af Guds rige. Vi lytter til Jesu ord - og måske er det ordene, vi prioriterer højest i vores ordkultur. Men vi ser også på hans handlinger som fx denne helbredelse af en mand, der er døv med deraf følgende talebesvær. Og der er masser af evangelium - godt budskab - at hente ud af disse få linjer, vi har læst.

Men hvad vi let går glip af, når vi klipper teksten op i små overkommelige prædikentekstbidder, er, at hvert skridt, Jesus tog på de støvede veje og stier i Palæstina og omegn, hver eneste skridt på vejen, hvert smil til en forbipasserende, hvert hvil under et vejtræ - hver lille handling - var en forkyndelse af Guds rige, fordi Jesus var Guds rige fysisk til stede lige dér.

Selv den rute han valgte, hvilke byer han besøgte, var sætninger i den forkyndelse. Derved får hans ord og handlinger og færdens betydning langt ud over lige den konkrete situation.

Derfor gør vi ofte klogt i at se ud over den tekst, vi lige har slået op på, for at se sammenhængen og det flow, der er i Jesu ageren, og for at forstå hans færd i den samfundsmæssige kontekst, som Jesus agerer i og forkynder ind i.

I dagens tekst er Jesus kommet langt væk hjemmefra. Han har været på langfart - helt op i Libanon - til enen omkring Tyrus og Sidon, hvor han har befriet en hedensk kvindes datter fra en dæmon. Og nu er han vendt tilbage til Genezaret søen, men er fortsat over til vestsiden af søen - til Dekapolis. Langt udenfor Israels landområde.

Forinden - nok nogle uger eller måneder forinden - har han haft et par ubehagelige oplevelser - først i sin hjemby, Nazaret, hvor han er blevet brutalt afvist - "han kom til sit eget, og hans egne tog ikke imod ham." (Joh. 1,11). Ifølge Lukas går nazaræerne endda så vidt, at de prøver at lynche ham.

Siden i nærheden af Genezaret Sø bliver han opsøgt af nogle farisæere og skriftkloge, der kommer helt fra Jerusalem for at kontrollere ham. De bombarderer ham med deres sædvanlige petittediskussioner - noget om rent og urent. Jesus afviser dem med et verbalt modangreb: De trællebinder folk med deres egne snævre, hjemmestrikkede religiøse reglementer.

Jeg tror, vi let får det indtryk af farisæerne - et relativt magtfuldt religiøst parti i Israel på den tid - at de var sådan nogle teologinørder, der elskede en irriterende pindehuggerdiskussion, lidt for diskussionens skyld. Men ellers var de ganske pæne og retskafne folk. Og ja, de hørte nok til den mest civiliserede elite ud af befolkningen og var retskafne ud fra egne normer. Men havde de fået magt, som de havde agt, så havde de skabt et Israel, der bedst kan sammenlignes med Talebans Afghanistan - med en streng udlægning af Moseloven (som på mange punkter ligner nutidens Sharialov) og en håndhævelse af den lov med brutale afstraffelsesmetoder som håndafhugning, stening osv. De ønskede et lukket land kun for rettroende - dvs farisæiske jøder, og uden indblanding eller indflydelse - forurening - fra den fæle, hedenske omverden. Deres gudsrige var den lukkede enklave, de ønskede at skabe.

Taleban er ikke en ny opfindelse, selv om det er en ny gren af en religion, der først opstod over 500 år efter Ny Testaments tid. Talebanerne er muslimernes farisæere i dag. Og den romerske overmagt på Jesu tid, svarer meget godt til de vestlige magter, der nu har trukket sig ud af Afghanistan. Det var p. gr. a. romernes håndhævelse af en vis lov og orden, at farisæerne og andre rabiate partier ikke kunne få magt, som de havde agt.

Vi ser nu og da, at der bliver huller i romernes netværk, så den fanatisk religiøse vold kan blusse op - ikke mindst i tiden efter Jesu fysiske tilstedeværelse, da kristenforfølgelserne sætter ind - Stefanus' stening, Saulus' fanatiske jagt på de kristne osv.

Og det var heller ikke en ny opfindelse på Jesu tid. Det var en dyb arv fra Israels brutale historie,

som vi kender fra Det gamle Testamente.
Og det var, hvad den religiøse elite forstod ved Guds rige.

Det var i sådan en sammenhæng, Jesus agerede med sin forkyndelse af et diametralt anderledes Gudsrige, forkyndt i ord, handling og færden.

Og så tager han turen ikke bare til Udkants-Israel, men lang ud over kanten - væk fra jødisk snæverhed og selvtilstrækkelig lukkethed - til egne, hvor der sikkert mange steder har hersket en ganske tilsvarende livsholdning blot med anden baggrund.
Han stikker ikke af fra besværet med farisæerne og den jødiske rettroenhed, men han følger den vej, Guds rige må følge for at bryde snæverhedens monopol.

Og nu er han så i Dekapolis.

Her kommer landsbyens beboere til ham med en døv mand. Jeg tror faktisk, at den gestus har glædet Jesus, for hjemme blandt jøderne blev sådanne mennesker betragtet som udskud - åbenbart syndere, for de var jo straffet af Gud med et handicap, og den slags skulle man derfor ikke have medlidenhed med. Dem skulle man holde sig fra.

Jesus tager manden lidt til side - ikke længere væk end at de andre kan høre og se, hvad der foregår.
Han rører ved mandens ører og mund og siger: "Effatha!"

Det er en spændende detalje.

Når Markus - og de andre evangelister - refererer, hvad Jesus sagde, så er det meget naturligt oversat fra aramæisk til det sprog, de skrev på, nemlig græsk. Men her citerer Markus præcis det aramæiske ord, som Jesus brugte, og så oversætter han det bagefter - det betyder "luk dig op".

Det gør han, så vidt jeg husker, kun tre gange i evangelieberetningen:

- 1) Her i Dekapolis - effatha.
- 2) Ved opvækkelsen af Jairus' døde datter - "Talitha kum." (Lille Pige, så op).
- 3) Og da Jesus hænger på korset og råber "Eloí, Eloí! lamá sabaktáni?" (Min Gud, min Gud, hvorfor har du forladt mig?)

Hvorfor det? Hvorfor ikke bare skrive det i oversættelse som alt det andet.

Jeg tror, det er fordi disse øjeblikke for Markus er så signifikante, så betydningsmættede for det evangelium, han vil viderebringe, at intet må gå tabt - det må ikke drukne i ordstrømmen, blive misforstået eller blive hørt som almindeligheder. Derfor må det siges med præcis de ord, der kom ud af Jesu mund lige dér.

"Effatha!"

Jesus giver manden hørelsen og talens brug tilbage - men han gør mere end det. Han forkynder og demonstrerer noget afgørende vigtigt og centralt i det gudsrige, som han kom for at bringe ind i vor verden: Åbenheden - de åbne ører, den åbne favn, det åbne sind. Effatha!

Luk dig op! Det var denne bevægelse, denne åbenhed han også forkyndte og demonstrerede ved at bryde op fra det sekterisk selvtilstrækkelige miljø, hvor farisæerne satte dagsordenen, ud i det "fæle" hedningeland, som for alt i verden ikke måtte slippes ind og påvirke de rettroendes lukkede rum.

Det var det han forkyndte og demonstrerede, da den hedenske kvinde kom til ham i nærheden af Tyrus og bad for sin datter. Først afviser han hende tilsyneladende: "Jeg er kun sendt til Israel - man tager ikke børnenes brød og giver det til hundene," (man kan høre en ironisk reference til farisæerne her, som de medfølgende disciple måske forstod, måske ikke) - men kvinden insisterer: "De små hunde spiser da også af de smuler, der falder fra deres herres bord." Og Jesus helbreder hendes datter. Han åbner sig, for Guds rige er et åbent rige, åbent for alle.

Det var det, han satte ord på efter at have vist det i sin vandring og i sine handlinger i det fremmede, da han sagde "Effatha", så præcis, at det ord brændte sig ind i disciplenes hukommelse. Det var ikke blot endnu en helbredelse, hvor han åbnede den døves ører og løste hans tale. Det var et kald til

dem, der så og hørte det - og et kald til os, der hører det i dag - til kirken til alle tider.

Den farisæiske eller talebanske snævre lukkethed er et meget gamle fænomen - nok lige så gammelt som menneskeheden efter syndefaldet.

Men det åbne gudsrige er endnu ældre - det er fra evighed. Gud skabte ud af grænseløs kærlighed, og har siden uforbeholdent øst sin kærlighed ud over sin skabning. Og når vi mennesker tromlede kærligheden ned med vore lukkede, brutale systemer, så var Guds svar at blive ved at øse sin kærlighed ud over os.

Det er den 'effetha-livsholdning', som Jesus giver videre til sine disciple, når han siger: "Elsk jeres fjender, gør godt mod dem, der hader jer. Velsign dem, der forbander jer, bed for dem, der mishandler jer." (Luk. 6,27-28.)

Man skal ikke have ret meget kendskab til kirkehistorien for at kunne se, at kirken langt fra altid har fulgt Jesu kald, "effatha!", eller været troværdig repræsentant for dette åbne gudsrige. Men for at gøre en lang historie kort, så skøjter vi i dag let hen over de talebanagtige tempelriddere, og middelalderkirkens inkquisition og heksejagt og nyere tids vækkelsesbevægelser (inkl. vor egen baptistfortid) med ofte farisæisk selvretfærdighed og fordømmelse af andre.

Den historie kan være spændende og lærerigt at grave i, men, vi lader det ligge i dag.

Hvordan ser det ud i dag?

Nu stiller jeg bare spørgsmål - så kan du selv prøve at svare.

Hvor er kirken, hvad siger kirken, hvordan handler kirken i dagens Europa, hvor højreekstremistiske grupper og politiske partier ofte kører hets mod de mindretal, der afviger fra deres normer - i hudfarve, kultur, religion, seksuel orientering osv.?

Høres Jesu kald "Effatha"?

Hvor er kirken, hvad siger kirken, hvordan handler kirken i dagens Danmark, hvor vor såkaldt kristne kulturarv og kristne værdier bruges som begrundelse for den fremmedforskrækkelse og somme tider det fremmedhad, der prædikes bl. a. af efterhånden ret mange politiske partier?

Høres Jesu kald "Effatha"? Og følges det?

Og hvad med kirken selv? Har kirken - og lad os bare her indskrænke os til at spørge til kirken i Danmark - har kirken hørt Jesu kald "Effatha!" - når der stadig er kirker, hvor visse grupper af medmennesker - fx seksuelle mindretal - ikke er velkomne?

Måske kan vi godt finde svar på alle disse spørgsmål - og lur mig, om det ikke bliver ret kritiske svar. Og det er sikkert berettiget.

Det er faktisk ikke særligt svært, for alle kan have en mening om det.

Det svære spørgsmål er: Hvad gør vi så ved det?

Guds rige er jo ikke en stat eller et politisk parti, hvor en ordre kan eksekveres fra toppen og ned i alle led.

Guds rige er ikke et landskab af bakker og dale og veje og byer, hvor man med tekniske løsninger kan opgradere infrastrukturen.

Guds rige er et rige af hjerter - af tro og tanker, der bliver til liv og handlinger.

Guds rige på denne jord er først og fremmest handlinger fra menneske til menneske - som da Jesus midt i sin store vandrende fortælling om Guds rige standsede i en landsby og rettede hele sin opmærksomhed mod én døv mand og helbredte ham.

Derfor - når vi spørger: Hvor er kirken i dette og hint? Hvad siger og gør kirken ved det eller det?

Så spørger vi i virkeligheden: Hvor er mit hjerte? Hvad siger min mund? Hvor går mine fødder?

Hvad gør mine hænder?

Har mine ører og mit hjerte hørt Jesu kald: "Effatha!" - luk dig op! ?

Amen.